

guia didàctica JAZZIMENT

PRIMÀRIA
Mitjà-Supe-
rior
a partir de
8 anys

 **Kiddy
Musics**

Roger de Flor 291
08025 Barcelona
T. 93 207 74 89
info@kiddymusics.com

www.kiddymusics.com

Espectacles Pedagògics Musicals de KiddyMusics

Introducció

Els nostres espectacles musicals tenen un caire pedagògic i lúdic. Aquests són els principals objectius que ens proposem. És important acostar la música als nens i nenes com a eina de divertiment, de curiositat, d'expressió, de gaudir personal, etc. D'altra banda, els podem aprofitar com a eina d'aprenentatge, com un gran i atractiu expositor de nous coneixements.

Per a la pedagogia de la música és una eina molt atractiva, que ens permet reforçar, ampliar i introduir nous coneixements, sempre com una eina de suport al treball que es fa dins l'aula escolar. Per això és important que hi hagi un lligam entre l'espectacle i el treball d'aula. L'espectacle no pot ser quelcom aïllat dins d'una programació curricular. Aquesta és una de les raons de la present guia didàctica: preparar l'espectacle i reforçar-lo un cop vist.

Característiques dels Espectacles

Els nostres espectacles es basen en la vivència musical, en l'audició activa i participativa dels nostres espectadors. Tenen les següents característiques:

- Sostinguts principalment en l'actuació musical
- Qualitat musical de les interpretacions, gràcies a la col·laboració de músics de primera línia.
- Reforçats amb elements escènics i teatrals.
- Dissenyats i adaptats a edats concretes del nostre públic.
- Basats en la necessitat de cobrir objectius pedagògics dels projectes curriculars.
- Participació i proximitat.

Com introduir els Espectacles Pedagògics de KiddyMusics

La guia didàctica és l'ajut de què disposen els/les mestres per treballar els espectacles. Al llarg de la guia didàctica es presentaran diverses activitats que ajudaran als professors a establir una metodologia per al treball previ i posterior a l'activitat a realitzar. Aquestes tasques ajudaran a la millor comprensió i aprofitament de l'activitat, així com l'assoliment dels nous coneixements adquirits.

Treball previ

En tres àmbits: el conceptual, procedimental i social.

- Conèixer de manera prèvia el desenvolupament de l'espectacle.
- Proposar treballs que ajudaran a la millor comprensió dels continguts.
- Parlar a l'aula sobre l'actitud correcta davant una audició (la participació, el silenci, l'atenció, no aixecar-se a mitja actuació, no menjar, no córrer pels passadissos, estar ben assegut...)

Treball posterior

Un cop vist l'espectacle:

- Síntesi i reforç dels continguts de l'espectacle.
- Propostes de treball que consolidin els continguts.
- Valoració sobre el comportament dels infants a l'espectacle.

L'Audició JAZZIMENT

Descripció de l'audició

Benvinguts a una 'JAM SESSION'!

Us donem la benvinguda a la JAM SESSION del 'Jazz Club d'musics'. Un espectacle molt singular que corre a càrrec d'un quartet de Jazz amb l'objectiu de donar a conèixer millor el Jazz i com no, de gaudir aprenent.

El Jazz és un gènere musical que ha revolucionat la música coneguda fins el moment. Des de el seu naixement, als inicis del segle XX fins l'actualitat, el Jazz ha anat evolucionant sense descans en una metamorfosi permanent. Amb el pas del temps, el Jazz s'ha convertit en un llenguatge universal de caràcter multicultural. La seva essència és la llibertat d'expressió i el dinamisme. També hi trobem la fabulosa capacitat per integrar grups de músics entre si, connectant amb tot tipus de públic.

L'espectacle musical que us hem preparat no és un concert al us: hem convertit el nostre auditori en un autèntic 'Club de Jazz' per fer-vos sentir com en un local de New York o New Orleans, on uns músic, que estan a la sala, s'oferiran per tocar i ens 'improvisaran' uns quants temes. Una experiència musical, pedagògica i teatral al mateix temps. Amb perspicàcia, habilitat, enginy i sentit de l' humor, el nostre quartet ens portarà de la ma, travessant la història del Jazz, des de els seus inicis fins avui, viatjant pels principals estils que s'han generat en el si d'aquesta creativa corrent musical; des de les 'work songs' dels esclaus en les plantacions de cotó fins al Jazz llatí, passant pel Blues, el Swing, el Bebop, el Cool, el Hard Bop, el Jazz fusió i el Funky Jazz entre altres.

Objectius didàctics

Objectius específics del concert

- Apropar els alumnes a la música en viu
- Ajudar a gaudir i valorar diferents manifestacions musicals
- Estimular la improvisació vocal, instrumental i corporal
- Conèixer i reconèixer els instruments que componen un quartet de Jazz
- Facilitar als assistents una imatge desmitificada i més propera dels músics

Continguts Didàctics

- Generes musicals: El JAZZ
- Els instruments
- La improvisació
- Temps i Contratemp
- Elements musicals característics del Swing: ritme, melodia, harmonia i estructura
- Tema i 'solos'
- Pregunta resposta

Desenvolupament de l'Audició

L'eina principal de la nostra metodologia és la experiència musical en viu i en directe: assistir a un espectacle-concert a càrrec d'un quartet de Jazz. Un quartet molt singular que interpreta una cuidada selecció de pàgines pensades per il·lustrar els diferents estils del Jazz en la seva evolució al llarg del temps, des de finals del segle XIX fins l'irrupció del Jazz llatí a mitjans del segle XX. El nostre viatge temporal no es queda aquí i apunta edemes algunes de les influències del Jazz fins els nostres dies. I tot això us ho explicarem així....

En un local totalment ambientat al estil dels locals de Harlem a New York un narrador ens introduirà en l'història del Jazz en el marc de una Jam Session. Per fer una Jam Session fan falta músics amb ganes de tocar. El narrador explicarà que de seguida que arribin els músics la Jam podrà començar.

Arriba un primer músic que es presenta com a pianista i comença a improvisar una peça de Jazz. Mentres tant arriba un segon músic que es presenta com a Baterista i s'apunta a la Jam. Els músics se saluden i comenten amb el narrador sobre els inicis del Jazz. Entra un tercer músic, Contrabaixista, que també s'apunta a la Jam. Reprenen la conversa i el narrador suggereix tocar un Gospel: "Amazing Grace". Per tant, l'esclavitud serà l'inici de la nostra història i els assistents hauran d'ajudar al nostre narrador a interpretar aquesta cançó amb l'ajut de la lletra que es projectarà la sala.

Els músics continuen la seva conversa 'informal i improvisada' sobre l'història del Jazz i un d'ells comenta que per continuar explicant aquesta història aniria bé tenir un instrument melòdic com per exemple una trompeta. Es el moment de sol·licitar la presència d'un trompetista que 'casualment' es troba a la sala. Amb el nostre trompetista queda format el quartet que a partir aquest moment, entre converses i estàndards de Jazz i ajudats per la projecció d'imatges, ens portaran en un viatge musical a través dels diferents estils i èpoques del Jazz; work songs, blues, ragtime, dixieland, swing, cool, hard bop, free jazz, latin jazz, bossa nova....

Considerant el Jazz com a un vehicle d'expressió musical de caràcter multicultural, el nostre escenari ens trasllada als Estats Units. La línia espai-temporal comença en el trànsit del segle XIX al XX, a la vora del riu Mississípi on neix el Blues. Una el·lipsi temporal il·lustra els orígens del Jazz com a una barreja de ritmes afroamericans i cants de treball (work songs), abans d'assistir al naixement del Jazz a Nova Orleans. Després de conèixer el Dixiland, el Jazz més clàssic, començarem un viatge seguint la diàspora que van viure els músics dels Jazz al llarg de les primeres dècades del segle XX: primer visitarem Chicago a ritme de Swing durant els 'feliços anys 20' i després farem una parada a Nova York, 'la meca del Jazz' durant l'època daurada del Swing. Després de la Segona Guerra Mundial (1945), un moviment de reacció es mou pel discurs musical en estat pur (Bebop), abans d'emprendre un altre camí de resposta (Hardbop) i finalment derivar cap a la llibertat del FreeJazz.

Mentrestant, la dècada del 1950 afavoreix la trobada de músics Nord-americans, músics afro-cubans i brasilers donant lloc al LatinJazz i a moviments de repercussió internacional com ara la Bossa nova brasilera.

L'estructura narrativa de l'espectacle permet la connexió dels diferents temes musicals. La dramatització d'un guió per part, tant del presentador com dels músics, afavoreix l'aspecte lúdic del concert, mantenint així l'atenció de l'audiència amb un ritme àgil i entretingut. El guió dramàtic de l'espectacle està plantejat des d'una metodologia pedagògica, inserint dades històriques, exercicis musicals, improvisacions, crides a l'interacció amb el públic, escenes de ficció i també alguns moments d'humor. Per tant hi ha una coordinació entre el guió del concert-espectacle i aquesta guia didàctica, en quant a l'estructura, repertori, continguts, criteris i objectius es refereix.

Llenguatge Musical

El Jazz ens invita a replantejar alguns aspectes del llenguatge musical.

Ritme

La naturalesa rítmica del Jazz és molt rica i complexa. Està basada en els fenòmens rítmics de la tradició africana: la polirítmia (diferents ritmes tocats simultàniament). Es sol buscar el contratemps (anar en contra de l'esquema racional de distribució dels temps en els compassos) i la síncopa (accentuació dels temps dèbils del com-pàs). Per tant a diferència de la música clàssica coneguda fins el moment, l'accent ('cops') del ritme solen caure, no en les parts fortes del compàs, si no entre elles.

Per això i per evocar la influència africana del Jazz, és molt important que en totes les activitats proposades en aquesta guia, es marqui el ritme picant de dits a con-contratemps, és a dir, en les parts dèbils de cada compàs.

Melodia

Les melodies del Jazz eixamplen els límits de la tonalitat: es fan servir escales tant majors com menors i s'inclouen altres com la pentatònica.

A això s'ha de sumar la introducció de notes molt variades que per moments sembla que freguin la 'atonalitat' (la absència d'un centre tonal definit). Els motius melòdics solen ser d'origen popular i es presten al desenvolupament de múltiples variacions servint de base per el desenvolupament de la improvisació.

Un recurs molt específic del Jazz és la utilització de 'les notes de blues' que consisteix en interpretar les notes 3^a, 5^a i 7^a de l'escala diatònica baixant un se mitò. L'objectiu es que les notes piquin amb les que es fan servir en els acords utilitzats per acompanyar l'harmonia. Les notes de blues donen al tema una expressivitat pròpia del Blues, donant tensió i certa melancolia o tristesa.

Harmonia

La harmonia del Jazz (els sons simultanis, els acords que articulen la columna vertebral d'una partitura) va evolucionant des de la senzillesa original fins a la complexitat extrema. Les arrels de la música afroamericana era de naturalesa melòdica i no harmònica, així que el Jazz va agafant a poc a poc les tendències harmòniques de l'impressionisme i de les avantguardes musicals.

Instrumentació

En moltes fases el Jazz s'afronta l' interpretació dels instruments d'una manera molt peculiar: imiten el cant vocal. És a dir, fent 'cantar' els instruments melòdics per que el seu discurs sigui més expressiu i humà.

Gràcies al Jazz es re aloritzen els instruments de vent-metall: s'endinsa en les possibilitats tècniques i expressives dels instruments. En conseqüència, s'impulsa la figura del solista de vent virtuós. El Jazz s'interpreta amb una gran varietat de conjunts instrumentals, des d'un únic instrument (Ex: El Piano solo) fins a una gran orquestra (Big band) o per grups d'instruments (trios, quartets, quintets, combos...)

Agrupacions de Jazz

Les agrupacions en Jazz són molt variades en nombre i configuració: poden ser des d'un instrument solista a grans bandes de quasi cinquanta músics. Les agrupacions més freqüents són:

Trio: En general consisteix en dos instruments rítmics (bateria i contrabaix) i un instrument melòdic, preferiblement el Piano(o també la guitarra)

Quartet: És potser la formació de Jazz més característica i consisteix en afegir al trio, un instrument de vent (trompeta o saxofon principalment)

Quintet: Es un trio al qual se li sumen dos instruments de vent, trompeta i saxofon generalment.

Big Band: Són grans conjunts instrumentals amb una secció de vent (saxofons, trompetes i trombons) i una altre secció rítmica de contrabaix i bateria junt amb el piano i la guitarra. És a dir, quartet de ritme i nodrida secció de vents. Aquestes Big Bands varen ser molt important durant els anys 1930 en el que es deia 'Era daurada del Swing'

Instruments del Jazz:

Per identificar millor cada un dels diferents instruments que formen el nucli principal de una Jazz Band, revisem algunes de les seves característiques principals:

Trompeta: En els primers anys del Jazz en lloc de la trompeta es feia servir una corneta. Fou l' instrument estrella junt amb el Piano en els anys 1940. La trompeta és de la família de vent-metall.

Saxofon: Comença a agafar rellevància durant els anys 1930 com a instrument de la secció melòdica. Charlie Parker va ser qui va revolucionar el Jazz proposant el saxofon com a instrument solista virtuós de BeBop. Encara que el saxofon està fabricat de metall, s'inclou a la família de vent-fusta degut a una sèrie de característiques tècniques en comú amb instruments d'aquest grup especialment el clarinet.

Clarinet: Es feia servir ja en les grans bandes de Jazz. Durant l'era del Swing va liderar gran part dels 'solos'. El clarinet és de la família de vent-fusta.

Trombó: A Itàlia el seu nom es 'trompeta grossa'. En lloc de vàlvules, el trombó disposa d'una part mòbil (un tub llarg en forma de 'U' que llisca pel tub principal). Això li permet fer efectes com el 'glissando': l' instrumentista segueix bufant mentre mou la vara, lliscant literalment d'una nota a l'altre.

Piano: Es un instrument de corda percutida a través dels 'macillos' que s'accionen polsant les tecles. Ofereix múltiples possibilitats degut a que és un instrument polifònic (produeix diferents melodies simultànies). El seu paper en el Jazz es fonamental tant melòdica com rítmica i harmònicament.

Una de les arrels del Jazz, el Ragtime es concentrava especialment en el piano. Des de aquell moment, el piano sempre ha estat present en les diferents agrupacions del Jazz, protagonitzant bona part dels solos. El pianista de Jazz sorprèn el públic per la seva versatilitat i virtuosisme.

Bateria: La bateria s'incorpora al Jazz molt aviat per donar unabase rítmica sobre la qual es construeix la música. Als anys 1920 va començar a adquirir cada vegada més rellevància donat que es comencen a fer els primers solos de bateria. A la dècada de 1940 es converteix en un dels instruments més vistosos dels 'combos'. En realitat, la bateria es un conjunt d'instruments de percussió que varia segons cada formació. La seva estructura consta dels següents instruments:

1.Bombo, 2.Tom base o Goliat, 3.Caixa, 4.Tom-Toms, 5.Hi-Hat, 6.Crash, 7 Ride

L' intèrpret fa servir baquetes o escombretes per percutir els platillos i els tambors. Alguns com el bombo o el hihat s'accionen mitjançant pedals.

guia didàctica

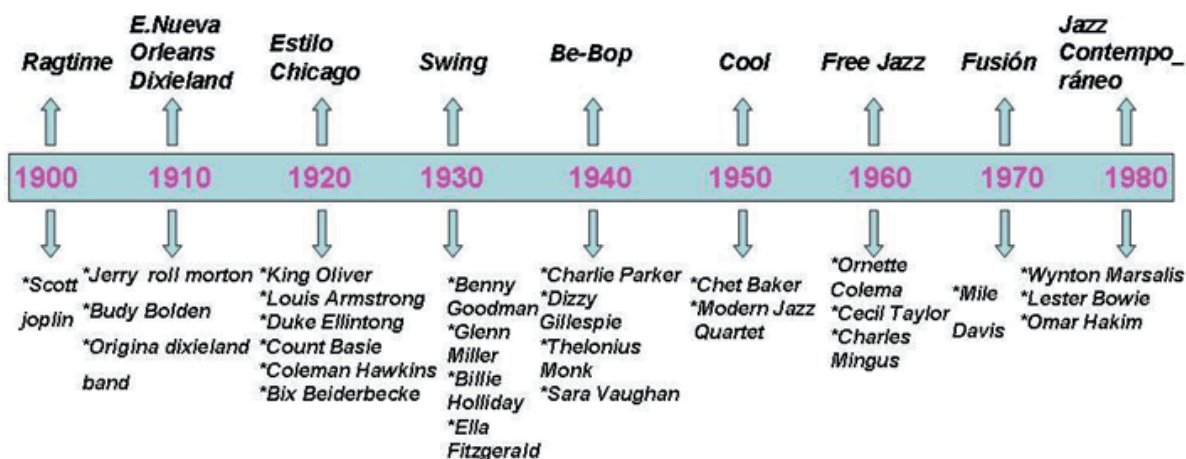
JAZZIMENT

Contrabaix: Es un instrument de corda que procedeix de l'orquestra simfònica. El seu registre és el més greu de la secció de corda. S'incorpora al Jazz cap a l'any 1911 i s'ha convertit en un dels principals instruments rítmics del conjunt doncs reforça especialment aquest apartat. Més que fregar les cordes amb 'l'arc', al Jazz es pincen les cordes amb els dits produint amb això un efecte conegut com 'pizzicato'.

Guitarra: S'incorpora al Jazz en les seves múltiples variants: clàssica, acústica i elèctrica. Tot i això les més adients son l'acústica i l'elèctrica. Generalment és la guitarra acústica la més versàtil per a la música pop, rock, jazz, blues i folk. L'acústica té una mida superior a la guitarra clàssica i el seu so és més potent. La diferència més important entre la guitarra clàssica i acústica és que a aquesta darrera les cordes són de metall i no de nylon. La guitarra en les seves diferents modalitats és un cordòfon.

Banjo: Es l' instrument més popular del folklore nord-americà. A las primeres bandes de Jazz s'incorpora el banjo però progressivament serà reemplaçat per un altre cordòfon, la guitarra.

guia didàctica

JAZZIMENT

Propostes d'activitats

Prèvies o posteriors a l'audició

Activitats sobre els instruments.

A continuació anomenem una llista d'activitats relacionades amb els instruments de Jazz. Recomanem crear grups de treball i fer un treball de recerca al voltant dels objectius i continguts de la llista següent:

Objectius:

- Aprendre a distingir els diferents instruments de un grup de Jazz
- Reconèixer el so dels instruments
- Recopilar informació sobre els instruments (biblioteques, conservatoris, Inter net, etc.)
- Buscar peces musicals dels diferents estils del Jazz
- Identificar quins instruments intervenen en una peça de Jazz
- Construir instruments amb materials senzills

Continguts:

- Audicions i reconeixement d'instruments
- Buscar gravacions on intervinguin
- Investigar dades relacionades amb els instruments
- Classificació instrumental
- Els instruments i el medi social
- Els instruments i els seus intèrprets

Treballar cançó Gospel

Donat que una de les peces que interpretarem durant l'audició es un Gospel, podeu preparar-vos per cantar aquesta cançó tots junts com una forma de començar la nostra audició. Adjuntem la lletra i una versió fàcil de seguir donat que és vocal.

AMAZING GRACE

Amazing Grace, how sweet the sound,
That saved a wretch like me.

I once was lost but now am found,

Was blind, but now I see

<http://www.youtube.com/watch?v=ZoJz2SANTyo&feature=related>

Mapa mut esclavisme triangular (anexe1)

L'arbre genealògic del Jazz ens porta en el passat fins els africans que varen creuar l'Atlàntic durant l'època colonial. La presència de negres d'origen africà al Nord, Centre i Sud-americà, s'explica amb les rutes comercials d'esclaus que establiren els imperis colonials des de el segle XVI fins a mitjans del segle XIX. Per entendre millor les corrents migratòries d'africans cap a altres continents com Amèrica o Europa fora convenient que poguéssim situar en el mapa mut els següents topònims i conceptes.

1. Àfrica 6. Océa Atlàntic
2. Europa 7. Océa Pacífic
3. Amèrica del Nord 8. Mar Mediterrani
4. Amèrica Central 9. Mar del Carib
5. Amèrica del Sud 10. Costa occidental africana

Mapa mut polític Amèrica & Àfrica

Per cert, saps que és un mapa 'mut'? Segur que si. Un mapa mut és un mapa sense 'paraules', en el que nosaltres haurem de localitzar i identificar elements de la geografia física i/o política no només actual però també en la seva evolució al llarg de l'història. Al mapa anterior hem localitzat continents, oceans i mars. Ara ens agradaria que tinguéssim una mica més clar països i ciutats.

A) Mapa mut Amèrica. (anexe 2)

Localitzem i identifiquem no únicament els Estats Units, bressol del Jazz, també altres països del Nord i Sud d'Amèrica on el Jazz ha brollat especialment.

1. Estats Units
2. Canadà
3. Mèxic
4. Cuba
5. Puerto Rico
6. Brasil

B) Mapa mut Àfrica. (anexe 3)

Localitzem i identifiquem alguns països actuals que representen a les regions des de on varen sortir els vaixells carregats d'esclaus rumb a Amèrica:

1. Senegal
2. Guinea
3. Nigèria
4. Camerun
5. Congo
6. Angola

Mapa mut Estats Units (anexe 4)

Localitza i identifica els estats i les ciutats que marquen el 'viatge' del Jazz i la seva evolució des de el seu naixement al Mississippí.

Relaciona amb una fletxa les diferents etapes del Jazz i les ciutats que es van revelant com a centre d'aquesta expressió musical:

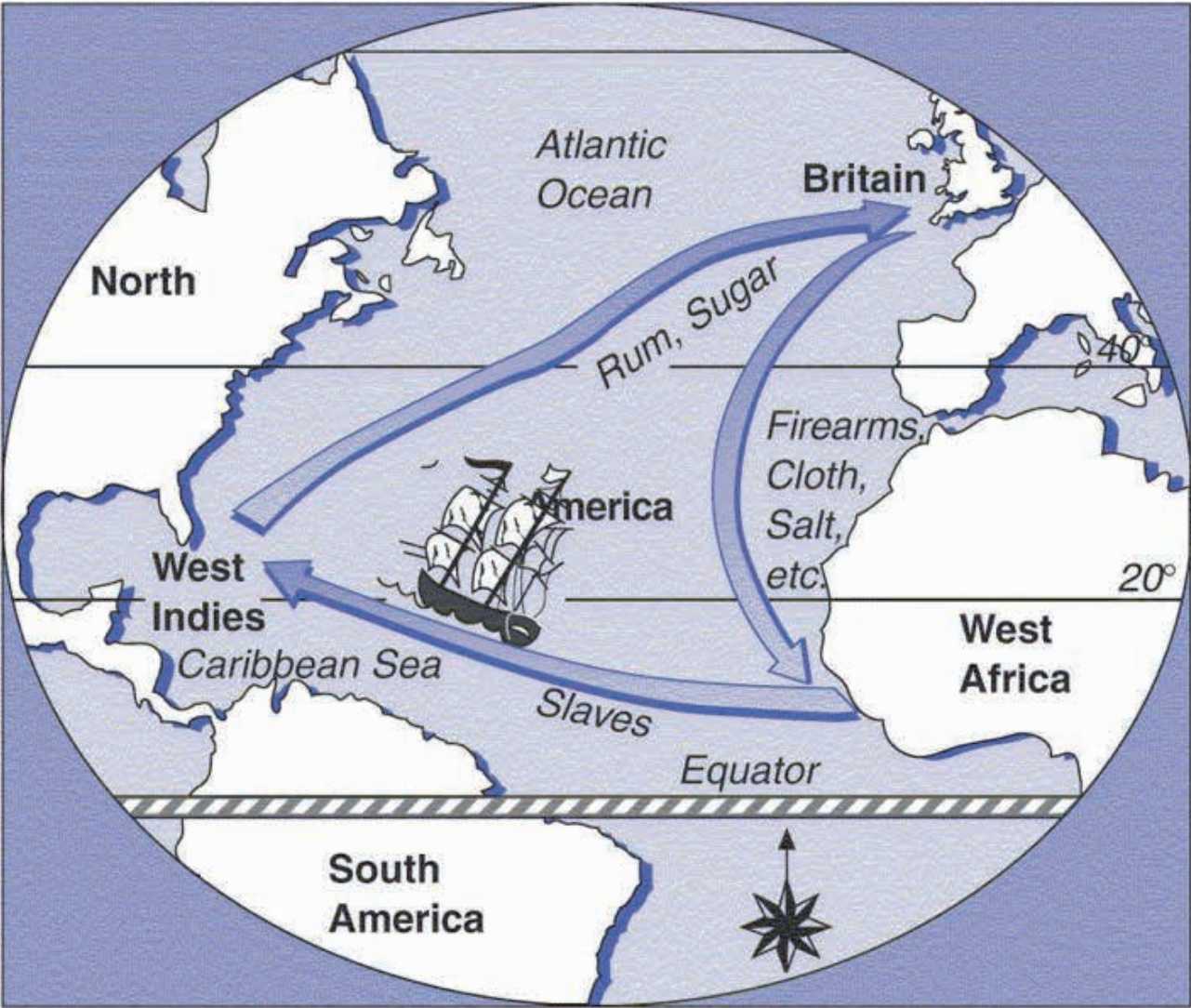
- Nova Orleans • 1930
- Nova York • 1920
- Chicago • 1910

Amb l'ajut d'un atlas, localitza en el mapa les ciutats indicades i situa altres de gran importància del Jazz com ara: Kansas City, Los Angeles, San Francisco, Miami... Recorda que el mapa mut que t' oferim a continuació està organitzat segons els diferents estats de la República Federal (Estats Units d'Amèrica) Per cert, podríes dibuixar en el mapa el riu Mississippí?

Repertori

Gospel 'Amazing Grace'
Blues 'Blues in the Closet' Bud Powell
Ragtime 'The Entertainer' Scott Joplin
Dixiland 'Indiana'
New Orleans 'Oh When the Saints' Louis Armstrong
Swing 'Take the A Train' Duke Ellington
BeBob 'Ornithology' Charlie Parker
Cool Modal 'So What' Miles Davis
Fusió 'Samba de Orpheus' V. de Morais
Funky 'Cantaloup Island' H. Hancock

guia didàctica
JAZZIMENT

guia didàctica
JAZZIMENT

guia didàctica
JAZZIMENT

